Накнаде за заштиту животне средине

Инвестиције у животну средину или парафискали?

Еколошке накнаде и расходи за заштиту животне средине

AMCHAM SERBIA
A LEADER IN CHANGE

Накнаде: приходни значај и структура

- Значајне разлике у приходном значају између ЈЛС
- Приходи од накнада за загађење по правилу најмање, а приходи од накнаде за заштиту и унапређивање највише значајни

Учешће у укупним приходима, 2019.

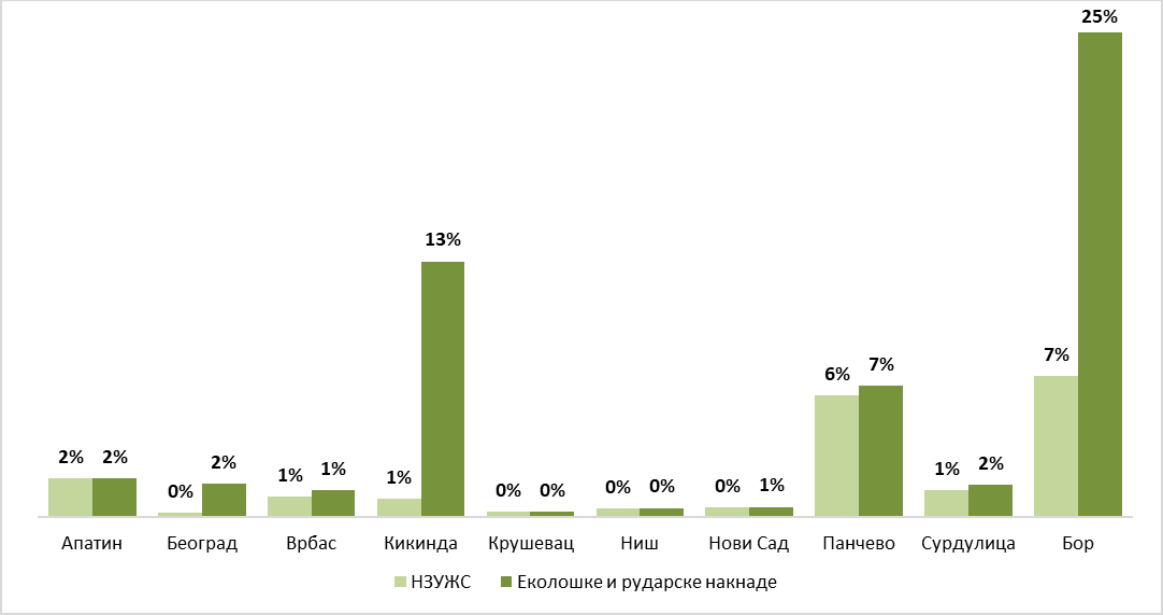

Структура прихода од накнада, 2019.

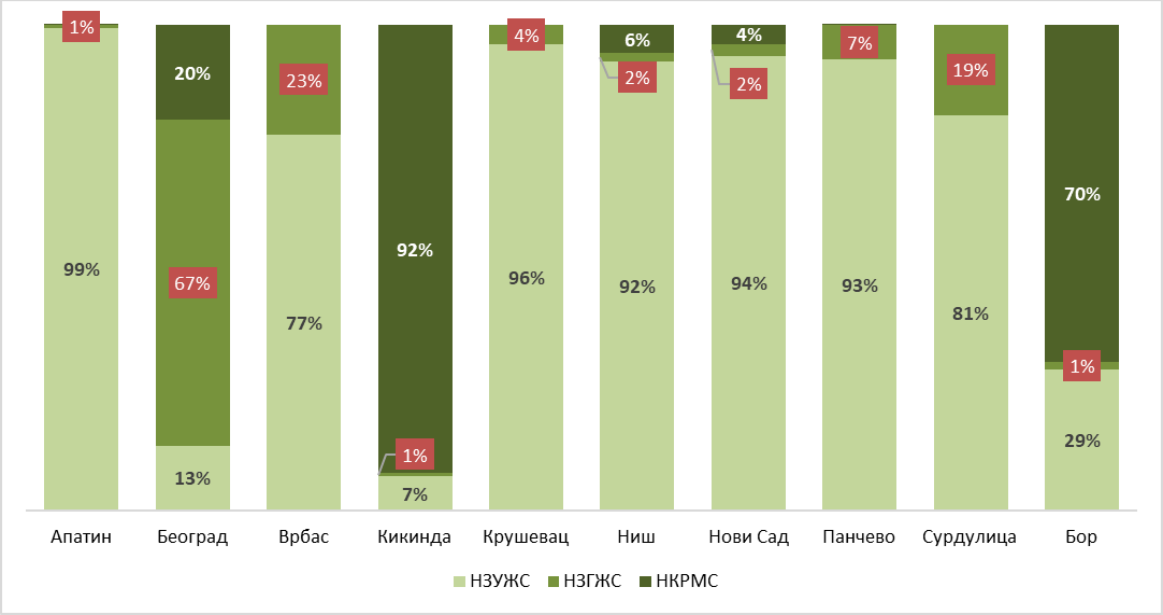

НЗУЖС – накнада за заштиту и унапређивање животне средине; НЗГЖС: накнаде за емисије CO2, HO2, прашкасте материје и произведени или одложени отпад, за супстанце које оштећују озонски омотач и накнада за пластичне полиетиленске кесе; НКРМС: накнада за коришћење ресурса и резерви минералних сировина

Расходи на ЗЖС: значај и структура

- Значајне разлике у релативном значају расхода на ЗЖС између ЈЛС
- Структура расхода указује на одсуство стратешког планирања улагања у ЗЖС: у већини посматраних ЈЛС доминирају расходи некласификовани на другом месту, а расходи на смањење загађености нису евидентирани
- Недоследно класификовање расхода на ЗЖС умањује упоредивост

Учешће у укупним расходима, 2019.

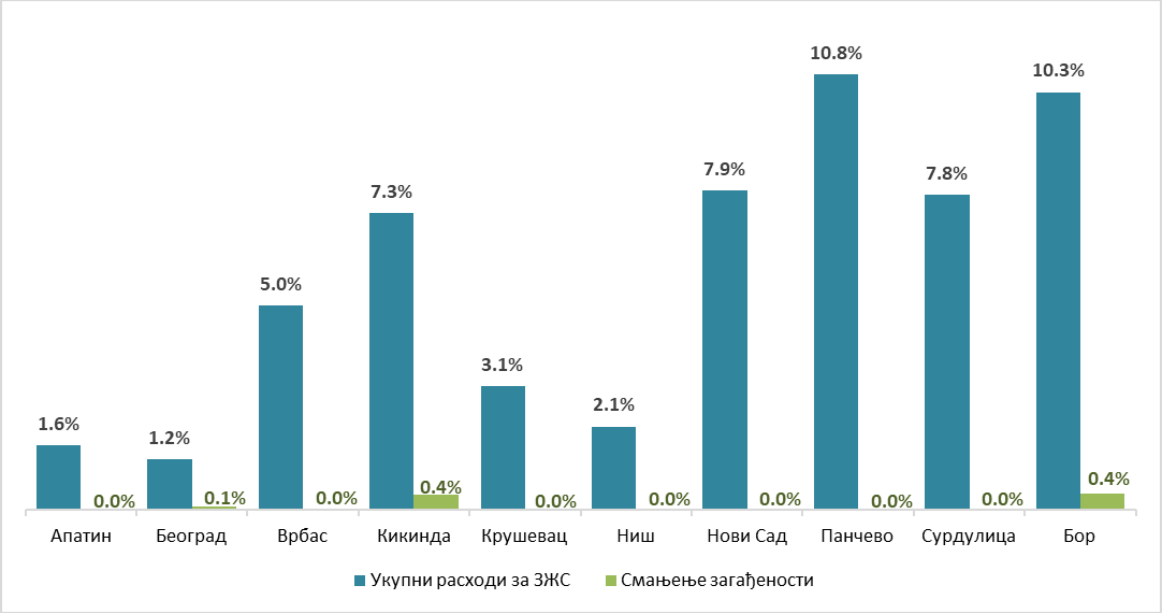

Структура расхода на ЗЖС, 2019.

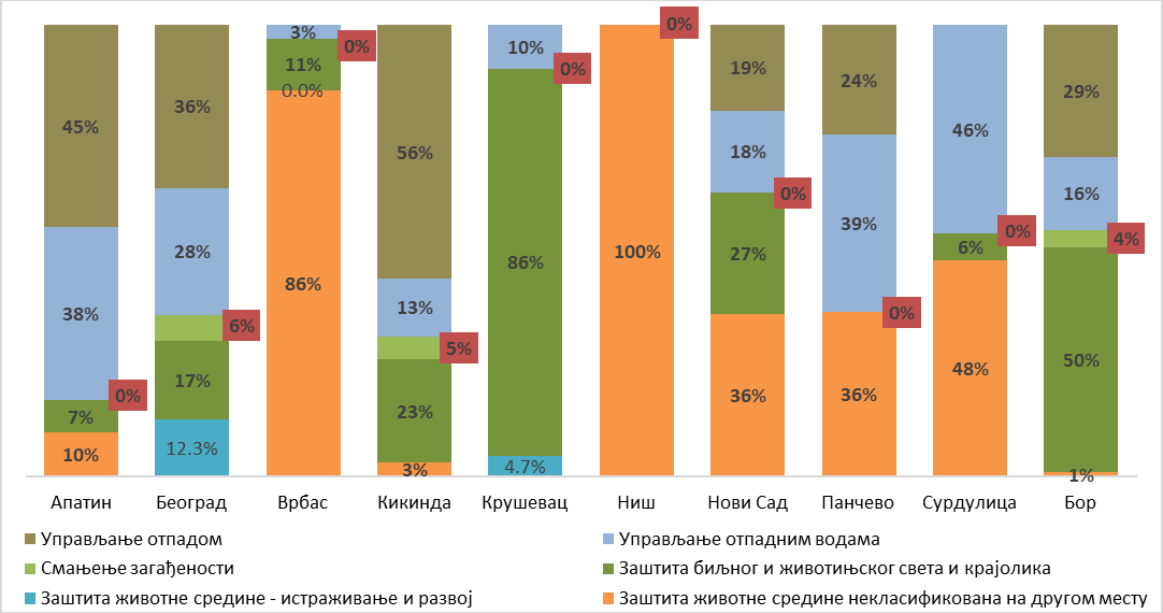

Расходи на ЗЖС на динар наплаћених накнада

- Илустрација извора незадовољства обвезника плаћања НЗУЖС: улагања у смањење загађивања занемарљива
- Добро постављен систем еколошких накнада има корективну а не приходну улогу: улагања у ЗЖС би требало да буду већа од прихода од накнада (и општи порези као извор финансирања).
- Корективна улога (подстицај на смањење загађења) подразумева да висина накнаде непосредно зависи од обима загађивања

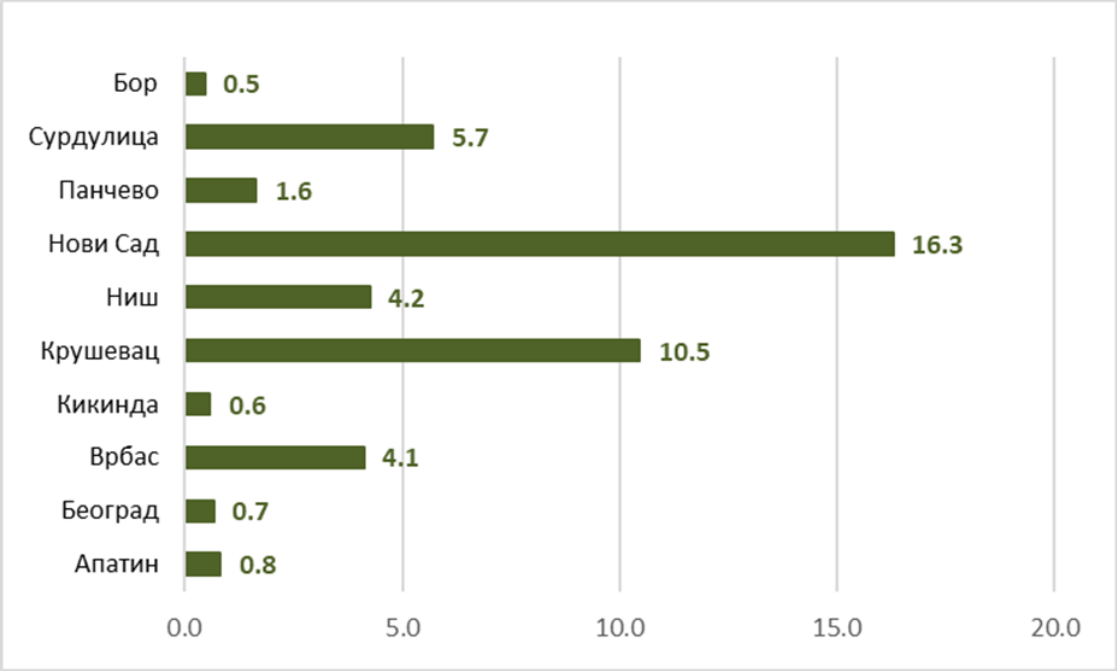

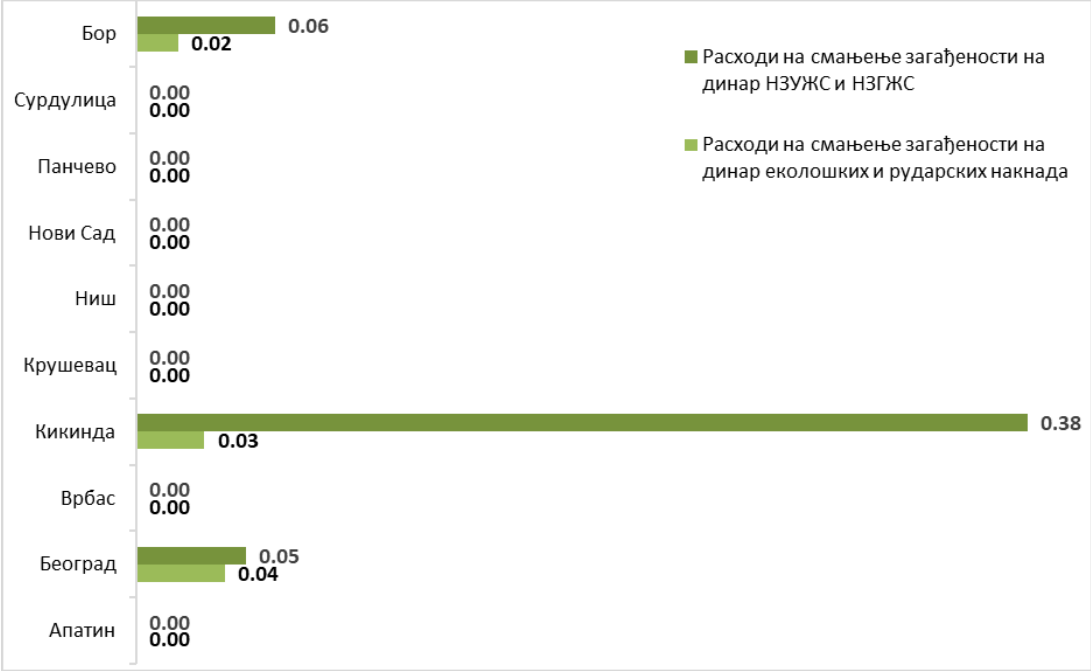

Препоруке

- Спајање НЗУЖС и НЗГЖС:
  - Накнада за загађивање као збир две компоненте:
    (1) фиксни део одређен према броју материја за које постоји обавеза мерења
    (на пример: велики загађивач – више од 30, средњи загађивач – између 15 и 30, мали загађивач између 1 и 15)
    (2) варијабилни део према количини емисија SO2, NO2, PM, NH2 и NMVOC и количини отпада
  - Проширење:
    (1) листе материја који су обухваћене накнадом на амонијак и НМВОЦ
    (2) обухвата обвезника на све обвезнике извештавања (не само лица са обавезном ИППЦ дозволом)
  - Постепено повећавање висине накнаде по емисији (по 10% у наредне три године)
  - Задржавање накнаде за транспорт опасних материја (део садашње НЗУЖС)
  - Повећање учешћа прихода који припадају ЈЛС: 50% уместо садашњих 40%
- Јединствен регистар загађивача (националних и локалних)
  - Подршка ЈЛС у идентификацији локалних загађивача
- Унапређивање начина избора, планирања и извештавања о пројектима за ЗЖС
  - Подршка ЈЛС у стратешком планирању ЗЖС
  - Јасне смернице за класификацију програма ЗЖС

Накнада за коришћење заштићеног подручја

AMCHAM SERBIA
A LEADER IN CHANGE

Накнада за коришћење ЗП

Заштићено подручје	2019	2020
Фрушка Гора	101.6	107.1
Ђердап	75.4	76.5
Копаоник	35.6	49.2
Радан	38.5	38.5
Тара	39.0	36.2
Стара планина	35.8	35.8
Власина	34.5	34.5
Шарган-Мокра Гора	34.6	29.4
Увац	13.2	13.1
Ђавоља Варош	3.8	1.9

Заштићено подручје	Учешће прихода од накнада у финансирању расхода, распон у %
Фрушка Гора	20-30
Ђердап	30-40
Копаоник	40-50
Радан	70-80
Тара	10-20
Стара планина	70-80
Власина	преко 80
Шарган - Мокра Гора	преко 80
Увац	20-30
Ђавоља Варош	40-50

- У већини ЗП доминирају приходи од накнада за обављање делатности
- Изузев у Ђавољој Вароши и Шаргану посете као основ за накнаду занемарљиве
- У већим ЗП приходи од накнада мање значајни за финансирање расхода него у мањим ЗП

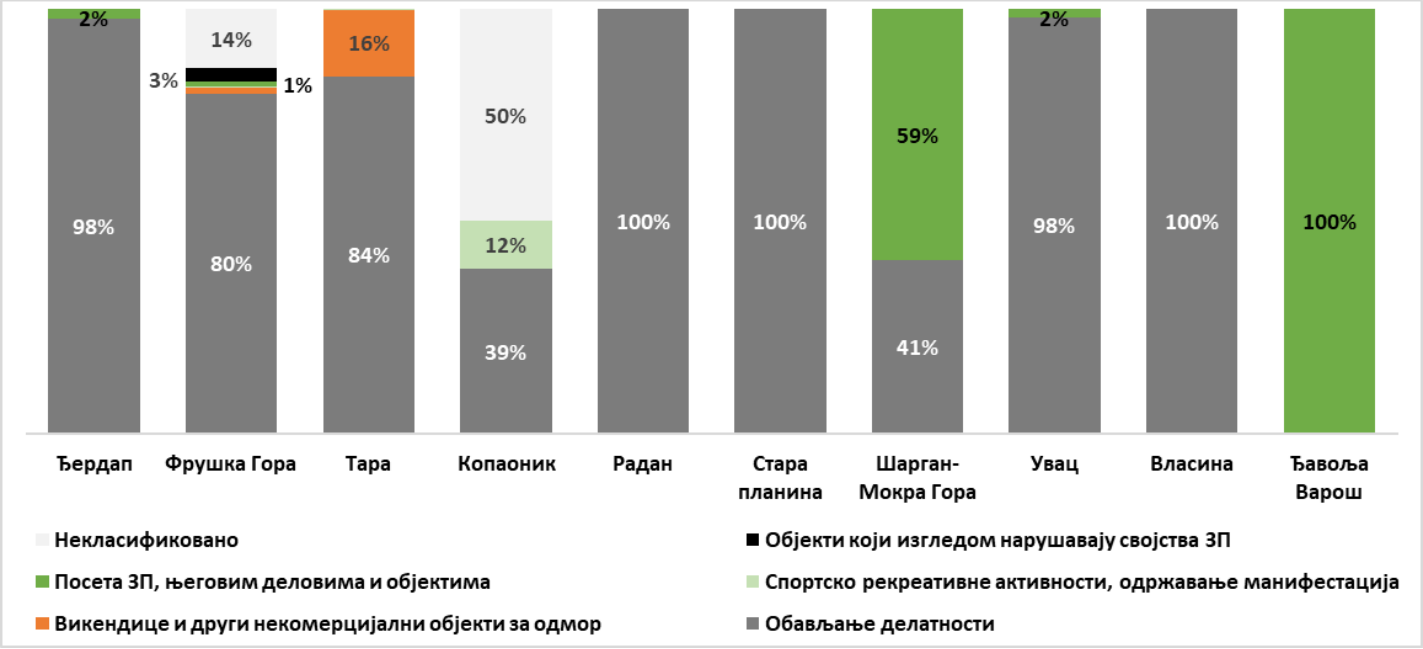

Структура накнада за обављање делатности

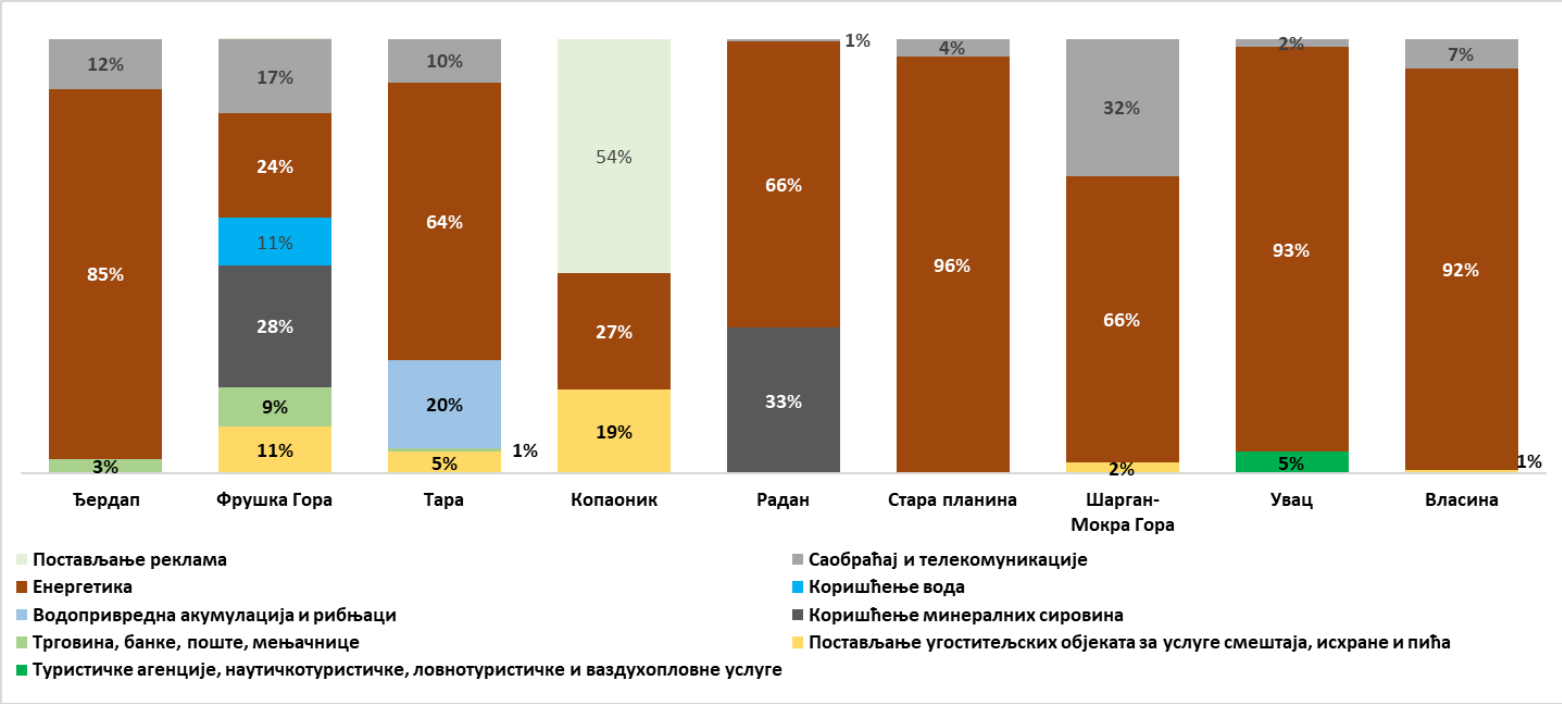

- Доминира енергетика
- Експлоатација минералних сировина у два ЗП, а коришћење вода у једном ЗП
- Туристичке услуге само у једном ЗП

Кључни проблеми и предлог унапређења

- Два крупна недостатка:

1) Не обезбеђује ни минимум транспарентности у погледу обима наплате и начина коришћења средстава по основу овог јавног прихода.
2) Разнородан скуп основа по којима се наплаћују накнаде за коришћење заштићеног подручја не ствара доследне подстицаје за заштиту ЗП ни код корисника нити код управљача ЗП:
   - основи који би требали да имају корективно дејство (одвраћају од коришћења),
   - основи који би требало да буду чисто приходног карактера и повезани са трошковима одржавања самог ЗП (накнаде за посете и организацију манифестација, на пример),
   - основи код којих су ова два циља помешана (накнаде за обављање делатности у ЗП)

- Предлози унапређења:

1) Плаћање накнаде на рачун јавних прихода са којег се аутоматски усмерава управљачу и прописивање обавезе управљача да извештава о расходима на заштиту ЗП
2) Јасна класификација основа према жељеном дејству (корективно/приходно)
3) Измена основице код накнада за коришћење вода и минералних сировина са количине производа на површину ЗП заузету обављањем делатности